

100	96	92	88	84	80	76	72	68	64	60	56	52	48	44	40	36	32	28	24	20	16	12	8	4	0
100	96	92	88	84	80	76	72	68	64	60	56	52	48	44	40	36	32	28	24	20	16	12	8	4	0

MAASEUDUN TULEVAISUUS

Verkko: maaseuduntulevaisuus.fi
Facebook: facebook.fi/maaseuduntulevaisuus
Twitter: @maastul

PÄÄKIRJOITUS

Sote uudistaa koko aluehallinnon

Hallituksen odotetaan loka-kuun aikana päättävän tulevien sosiaali- ja terveydenhuollon itsehallintoalueiden määrän. Erilaisia malleja on viritelty 5–19 sote-alueen pohjalle. Sote-uudistuksen taustalla on välttämätön tarve tehostaa palvelujen tuottamista. Työtä tehdään sosiaali- ja terveysministeri Juha Rehulan (kesk.) johdolla.

Edellisen hallituksen epäonnistumista yritettiin vaalikauden lopussa paikata eduskunnassa kaikkien puolueiden yhteistyöllä, jota Rehula veti, mutta aika loppui kesken. Rehula on siis hyvin perillä siitä, mitä on tekemässä. Paineet ovat sen mukaiset.

» Kansalainen kohtaa lääkärin tai hoitajan, ei sote-alueetta.

Kaikki tietävät, ettei sote-uudistus koske vain sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämistä. Suomessa tehdään nyt rauhan ajan suurinta ja taloudellisesti merkittävintä vero- ja hallinto-uudistusta niin sanotusti ”sote edellä”. Aluejaon jälkeen vuorossa ovat palveluiden rahoitus ja päätöksentekojärjestelmät. Rahoituksessa linjataan rahan keräys- ja jakotavat. Päätöksentekojärjestelmässä ratkaistaan, mitkä elimet päättävät sote-rahaman käytöstä palvelutuotantoon. Uudistuksen toteutuessa sote-alueista syntyy luonteva kehys monelle muullekin hallinnonalalle. Kokemus osoittaa, että hallintoalueen tulisi olla luonteva myös alueen asukkaiden näkökulmasta. On selvää, että viisi aluetta ei tätä vaatimusta täytä. Luontevin olisi perinteinen maakuntajako, mutta siitä tingittäneen pienimpien maakuntien osalta. Todennäköisimmin malliksi tarjotaan 12 sote-alueetta. Se muistuttaisi kovasti vuoteen 1997 saakka vallinnutta läänijakoa. Myös vaalipiirien määrään se istuisi sopivasti.

Sote-palveluissa tähdätään yksi-kanavaiseen rahoitukseen. Käytännössä samaan kanavaan kerättäisiin valtion, kuntien ja Kelan nykyiset sote-rahat. Tämä yhteensä noin 25 miljardin euron potti jaettaisiin keskushallin-

non kautta takaisin sote-alueille. Malli on selkeä, mutta siihen liittyy myös vaaroja. Sote-rahaman keräämiseen ja jakamiseen sekä palveluiden määrittelyyn, kehittämiseen ja valvontaan tarvitaan pakosta jatkossakin keskushallintoa. Suuri rahamäärä herättää hallinnossa jo nyt intohimoja – jakajia ja kustannuksia kerääntyy nopeasti. Toinen vaara – ja samalla mahdollisuus – liittyy siihen, kuinka rahoitusmalli tunnistaa erot sote-alueiden elinkeino- ja väestörakenteissa. Nykyisestä tasausjärjestelmästä huolimatta ikääntyvän väestön muuttotappioalueilla maksutaakka korostuu.

Järjestelmän puute näkyy räikeinä eroina kunnallisverotuksessa. Sote-uudistuksessa eriarvoisuus voidaan korjata tai sitten haudata uudistuksen sisälle.

Uudistusta on kritisoitu, että jälleen kerran sitä yritetään tehdä aloittamalla hallintorakenteista. Kyse on kuitenkin terveys-, hoiva- ja sosiaalipalveluista. Niissä kansalainen kohtaa lääkärin tai hoitajan, ei sote-alueetta. Tärkein kysymys on, kuinka laadukaasti ja kustannustehokkaasti palvelut tuotetaan. Toki rakenne, työnjako ja johtaminen ovat tässä keskeisiä. Tuottavuuskehitys sote-palveluissa on ollut heikko. Syitä löytyy töiden huonosta järjestelystä toimimattomaan tietotekniikkaan. Nämä eivät riipu hallintomallista, mutta ovat ratkaisevia kustannusten kannalta. Myös palveluyksiköiden välillä on huimia eroja. Parhaista on otettava oppia. Kilpailu sekä pientenkin yritysten osallistuminen palveluiden järjestämiseen on varmistettava.

Keskeinen kysymys uudistuksessa on demokratian toteutuminen. Se voi tapahtua esimerkiksi uusien itsehallintoalueiden vaaleilla valittavien valtuustojen avulla. Ne voisivat päättää sote-palveluiden lisäksi monista muistakin asioista. ”Sote edellä” on mahdollista päästä eroon nykyisestä aluehallintohirvityksestä – avien, elyjen ja ervojen sekamelskasta – josta tavallinen kansalainen ei ymmärrä enää mitään. Parhaassa tapauksessa uudistus etenee kohti demokraattisesti johdettuja ”läänejä”. Alueita voi tietysti kutsua myös maakunniksi, tai vain alueiksi.

VIERAILIJA

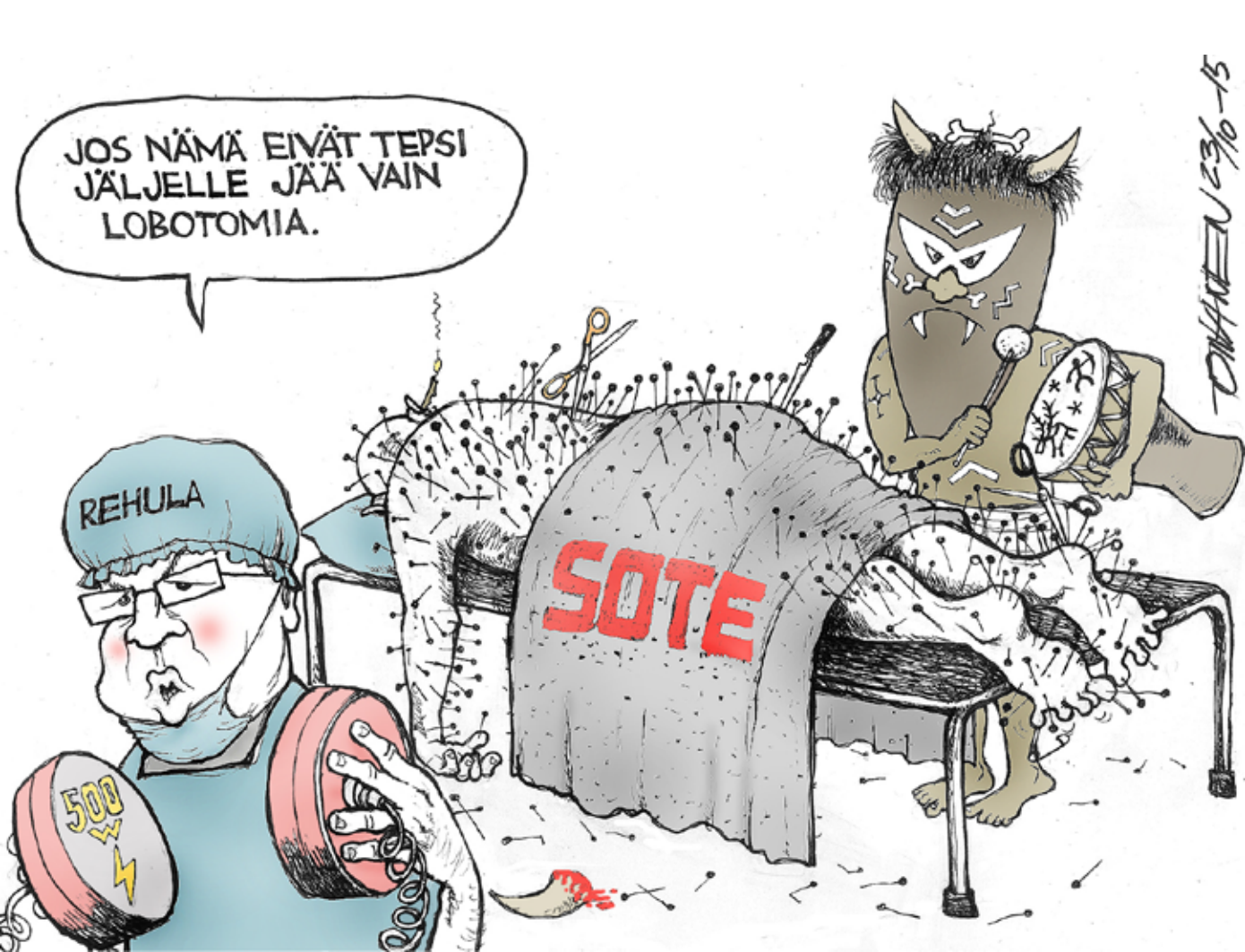
Siirtolaisaalto ei ole yksinkertainen juttu

Turvapaikanhakijoiden ilmestyminen katukuvaan ympäri Suomen on lähettänyt sähköiskuja läpi poliittisen kentän. Varsinkin pienillä paikkakunnilla muutos on ollut nopeaa ja mahdollonta olla huomaamatta. Mielipiteet ovat ulottuneet laidasta laitaan. Ihmisten ja talouden edun vuoksi sokista on kuitenkin toivuttava niin pian kuin mahdollista. Sisäministeriö arvioi Suomeen saapuvan tämän vuoden aikana 30 000–35 000 ihmistä. Arviota tarkastettiin alaspäin viikko sitten, suurimmillaan se oli lähes 50 000 ihmistä. Lopullisella lukumäärällä ei ole kuitenkaan ratkaisevaa merkitystä tulevaisuuden kannalta. Ratkaisevaa on, miten käsittely, kotouttaminen ja yhteiskuntaan mukaan ottaminen onnistuvat.

Poikkeuksellisesta tilanteesta on puhuttu ”pakolaistulvana”, ikään kuin luonnonilmiönä, jonka edessä olemme voimattomia. Kyse ei kuitenkaan ole luonnonilmiöstä vaan ihmisistä. He eivät mahdu ennalta määrättyyn muottiin, vaikka mielessämme heille sellaisen luummekin. Osa ei pidä puurosta. Osa on korkeasti koulutettuja. Kukaan ei vastaa Nälkäpäivän julisteen kuvaa. Maahanmuutto ei ole mustavalkoista. Yhtälö on monimutkainen ja tie vastaanottokeskuksesta integroituneeksi yhteiskunnan jäseneksi on pitkä ja alku vaikea. Vanhentuvalle Euroopalle kyseessä on parhaimmillaan kuitenkin suuri mahdollisuus. Me emme tätä tilannetta valinneet tai toivoneet. Tästä huolimatta se on nyt todellisuutta, ja se tulee käyttää hyödyksi.

Kansainväliset tutkimukset ovat osoittaneet maahanmuuton hyödyttävän yhteisöä taloudellisesti keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä yli 95 prosentissa tapauksista.

TOIVANEN

PÄÄTOIMITTAJALTA

Maalaishautajaisissa

Viime viikonloppuna olin mukana perinteisissä maaseudun hautajaisissa. Naapurin vanha emäntä saateltiin haudan lepoon Ylä-Savossa laajan joukon voimin. Vanha emäntä eli pitkän elämän. Hän kuoli 94-vuotiaana. Kylä pysähtyi, kun saattojoukko siirtyi kirkolta hautausmaalle, josta tuli emännän viimeinen leposija. Muistotilaisuudessa oli paljon sukua, naapureita ja tuttavia. Saattojoukostakin näkyi, että vanha emäntä oli elänyt monella tapaa rikkaan elämän. Tarjolla oli monenmoista herkkua – kuten aikanaan emännän pitopöydässä.

Minuakin pyydyttiin muistelemaan emäntää. Meidän perheemme on saanut olla emännän sukutilan naapurina 45 vuotta. Yhteinen taipaleemme alkoi, kun vanhempani ostivat vanhan kyläkoulun tilan naapurista. Vanhan emännän suhde kesäkotimme oli tavallista syvempi. Kotimme oli vanhan emännän työmaa perikymmentä vuotta. Hän tuli koululle opettajaksi samana syksynä, kun tuli naapurin emännäksi.

Kun hän aloitti, kyläkoulumme oli jo yli 50-vuotias – mutta ilman tietä. Pääväylä oli järvi, joka hallitsee savolaista kylämaisemaa. Emäntä pääsi koululle polkuja pitkin. Polku tuli tutuksi. Liki kilometrin matka peltojen ja pienen metsän poikki tuli kuljettua – kelissä kuin kelissä – tuhansia kertoja. Koulun pihalle hän istutti marjapensaita. Ne antoivat satoa aina viime kesään asti – kuin ennakoiden sitä, että istuttajan lähtö on lähellä.

Kun mietin edesmenneen elämää, mieleeni nousi vahvasti yksi sana: kylväjä. Emäntä oli äitinä, opettajana ja aktiivisena vaikuttajana uuttera kylväjä, jonka saatelemana moni kylän lapsi sai tärkeät eväät eteenpäin. Moni tuli maalaiskoululle ison puutteen keskeltä. Heitä kaikkia hän rakastavalla otteella auttoi elämään. Kyläkoulussa rakennettiin lapsille mahdollisuuksien tietä. Äidin, emännän ja opettajan kylvötyö on elämäntehtävä, jolla on valtava merkitys. Työtä motivoi rakkaus. Kylväjä ei kuitenkaan voi ennus-

taa saati määrätä kasvua. Se ei ole kylväjän käsissä. Uuttera kylväjä pääsi korjuujuhlaansa, mutta hänen perintönsä jää elämään – oman perheen ja oppilaiden elämänvaiheissa sekä tarinoissa.

Pari viikkoa aiemmin vietimme pohjoisessa toisen kylväjän, kymmenen vuotta sitten kuolleen setäni, muistojuhlaa. Kuuntelimme hänen puhettaan, kävimme metsätiellä, jolla setäni matka raivuutöiden jälkeen yllättäen päättyi, ja sytyimme kynttilöitä hänen haudallaan. Oli vaikuttavaa olla koolla suvun voimin ja muistaa ihmistä, jolla on ollut suuri vaikutus paitsi oman perheensä myös monen muun elämään. Setäni oli rovasti, jolla oli sielunhoitajan lahja. Moni sai keventää kuormaansa hänelle.

Muistojuhlien perinne on tärkeä. Ne ovat vainajan palvelus taattoväelle. Ne kirkastavat muistoa, mikä antaa voimaa. Niissä saa kokoontua yhteen, muistaa edesmennytä ja tavata tuttuja ja tuntemattomia. Moni tärkeä keskustelu tulee käytyä.

Juhlat muistuttavat elämän arvosta. Ne ovat myös muistutus rajallisuudesta. Arjen kiireiden keskellä on hyvä pohdita, miten meitä joskus muistetaan, kun se aika tulee. Kun sen muistaa, jokainen kohtaaminen ja elämän hetki saa pyhyyttä ja syvyyttä. Onko tärkeämpää kuin se, että jälkeenjääneille jäisi turvallinen ja voimaa antava ikävä?

Mikael Pentikäinen

MIKAEL PENTIKÄINEN
mikael.pentikainen@mt1.fi
@jmpentikainen

tua siitä mahdollisimman hyvin. Kun puhutaan ihmisistä, ei mittakaavamme voi olla yksi, kaksi tai viisi vuotta. Nyt saapuneista osa pysyy seuranamme lopun ikänsä. He asettuvat tänne ja luovat elämästään itsensä näköisen. Meistä suomalaisista on paljon ti kiinni se, että heidän elämästään tulee samalla tunnistettavasti suomalaisen näköinen. Siitä hyötyy lopulta koko yhteiskunta.

Rajavalvontaa on kiristetty jo ja palautusehtoja tarkistettu varsinkin Irakin osalta. Käsitelyaikoja on pyritty lyhentämään mahdollisimman paljon. Toimet ovat olleet riipeitä ja pääosin tehokkaita. Jos tilanne muuttuu edelleen, valmius sopeutua pitää olla hallituksella olemassa – myös tiukempaan suuntaan. Väkilukuun suhteutettuna Suomi vastaanottaa EU:n sisäisessä taakanjaossa yhtä paljon turvapaikanhakijoita kuin Saksa. Haaste ei ole pieni, eikä kukaan suhtaudu siihen kevyesti. Sitäkin tärkeämpää on suorituksia.

PETRI SARVAMAA
europarlamentaarikko (kok.)
petri.sarvamaa@europarl.europa.eu

LEHTIKATSAUS

HKScanin tulos hermostuttaa

Kauppalehdessä toimittaja Anneli Hertsin arvioi, että HK-Scanin kolmannen neljänneksen tulos hermostuttaa tuottajamistajia. Koko toimialalla on muutenkin paineita. Sianlihan tuotanto kasvaa koko Euroopassa, mikä lisää ylitarjontaa. Lisäksi S-ryhmän aloittama ruuan halpuuttaminen lisää hintapaineita. Ne siirtyvät viiveellä ensin elintarvikeyrityksille, sitten tuottajille. Se voi retuuttaa loppuvuoden tuloslukuja. Alkuvuonna HKScan petraisi hiukan tärkeillä Suomen ja Ruotsin markkinoilla. Kolmannen neljänneksen tulos kertoo, jatkuuko luvattu suunta loppuvuonna.

Pelisilmä voi pettää

Perussuomalaisten kansanedustaja Vesa-Matti Saarakkala joutuu **Pohjalaisen** mielestä yhä ahtaampaan rakoseen puolueessaan. ”Ystävät ovat kaikonneet, ja sellaisessa tilanteessa kenen tahansa on lähes mahdollonta saada mitään aikaan. Tukea omille aloitteille pitää olla, että ne voisivat edetä. Saarakkalalla on tunnetusti tarkka poliittinen vainu, jota ammattipiireissä myös poliittiseksi hoksnokaksi kutsutaan. Näin voi silti politiikassa käydä, että hyvinkin pelisilmä pettää, kuten nyt tapahtui.”

Väärä otsikko tiedotteessa

Kainuun Sanomat arvostelee Luonnonvarakeskuksen (Luke) uudistusta. ”Luken organisaatiouudistus noudattaa tuttua kaavaa, jossa valtion eri laitokset tuottavuusohjelman nimissä vetäytyvät maakunnista ja harvennavat toimipaikkaverkostaan.” ”Tuottavuusohjelma onkin tehnyt lähes tyhjäksi rinnakaisen alueellistamisohjelman. Maakunnista ja hävitetty ninkertaisesti enemmän valtion työpaikkoja kuin niitä on saatu siirretyksi pääkaupunkiseudulta alueille. Harvat merkittävät alueellistamishankkeet ovat saaneet pääkaupunkiseudun edunvalvojat hysteerisesti puolustamaan yksiköjään. Muutokset ovat Lukellakin paikallisesti merkittäviä. Silti Luke rohkenee otsikoida asiasta kertovan tiedotteensa: Luke on toimipaikkaverkoston uudistamisen jälkeen vahvasti alueellinen organisaatio.”